

ИКРОМ ИСКАНДАР



ТОШКЕНТ  
«O‘ZBEKISTON»  
2010

84 (5Ў)6  
И 79

Ушбу мўъжазгина китобчадан ўрин олган шеърларда шоир табиат гўзалликларини, ишқ ва садоқат, она табиатга бўлган муҳаббатни теран мисраларда мадҳ этади.

Фалсафий мушоҳадага бой шеърлар тўплами Сиз азиз шеърят шайдолари қалбидан чуқур жой олади деган умиддамиз.

ISBN 978—9943-01-509-8

© «O‘ZBEKISTON» NMIU, 2010

\* \* \*

Ҳузурингга шамолдай  
шошилиб боражакман,  
шовуллаган қўшиғим —  
сенга битган қасидам  
авжларидан дарахтлар  
ларзага келар, яккам  
суратинг кўрингайдир  
шаффоф вақт ойнасидан.

Бир зум тин олмоққа ҳам  
бормиди ихтиёрим  
қачонки, дилга васлинг  
истаклари жойланар —  
имконларни дарахтдай  
силкитади қарорим...  
Шамолга дош беролмай  
тарс синади ойналар.

## ОҚЧЎҒОЛ<sup>1</sup> ТОҒЛАРИДА

Тошоҳур<sup>2</sup> ўйинқароқ шамолин қилар тароқ.  
Юксакликда навқирон Оқчўғол солиб сурон  
кўк ойнага қарайди, жингил сочин тарайди,  
гўё ўрлайди фиғон — ҳовурга тўлар гирён  
булоқларнинг гирдлари — тошиб чиқар  
дардлари,  
паҳлавон келбати зор, йигит боши беқарор,  
ўзин қилолмай удда, бир ажиб тараддудда...  
Ҳадемай қутилган ёр — келиб қолади баҳор!

\* \* \*

Ифорлар улашиб гул лаганида  
шаббода хизматда турганда елиб,  
кўҳна дунёга бир нав мужда келиб,  
дарахтлар, кўнгиллар гуллаганида —  
кўзёшлар шабнамдек томган наҳорлар  
ёмғирдек тўлиқиб ёққанда зорлар  
юрагимдан тўлиб оққан анҳорлар  
бошлаб келган бўйқиз каби баҳорлар,  
гуллар тақдиримни қилганида ҳал,  
зарра ғубор қолмай жону танимда,  
мен сени соғиниб қўмсаганимда...  
Эслаб қўярмисан сен ҳам лоақал?

---

<sup>1</sup> *Оқчўғол* — Фаллаорол ва Бахмал туманлари чегарасида жойлашган тоғ.

<sup>2</sup> *Тошоҳур* — Оқчўғол тоғи этагида жойлашган охур шакли улкан тош. Пастдаги қишлоқларда қишин-ёзин бетиним эсгувчи Тошоҳур шамоли шу жойдан бошланади, дейишади.

\* \* \*

Жизиллаган азобда потирлайди юрагим  
(Сангзор балиқларини шундай қовуришади),  
гунг севгимни хас каби учириб юборгудай  
сангноқда бир тўда қиз... нўхат созуришади.  
Лек улар чорласа-да, эшитмаганга олар,  
бу ғариб қўнглим бекат айлаган обод боғим —  
жуфт саданинг гирдида ҳуштагимга ўйнайди  
бир чапдаст йигит каби шамол менинг ўртоғим.  
Пичиримни оламини бузгудай қўшиқ қилиб  
шамол ув тортганича қизлар томон шошса ғар,  
уларнинг энг гўзал-у, шўх-у бепарвосига  
севаман деб айтгандай юрагим енгиллашар.

«Менга янги куй чалди, дея асло қувонма,  
бир Гина оромимни тўзғитади, елади,  
бу қув шамол, ҳў ўша, ибтидоий замондан  
бери шу қўшиғини куйлаб эсиб келади».

## ЭНДИ ЭСА...

### I

Қишнинг илиқ ўртасида тасодифан гуллаган  
бодом янглиғ юрагимнинг шарорига талпинган  
гулим, бодраб очилгандинг кўз ўнгимда,  
мен ҳам туйқус шамол каби кириб бордим  
кўксимда,  
қалбингга.



## БИР ОҲАНГДА

### 1

Тонг-саҳарда юзинг ювган  
кўзларимдай бедор сувга  
юрагимни чайиб олдим,  
жоним бир мунғайиб олдим.  
Тўлқинлар лол, дали-ғули...  
Қизғалдоғу олма гули.

### 2

Сўлиётган тунги гуллар чегарасида  
янги, сўлим тонглар бошлаб келар расида,  
тўзғир умр — ғаройиб тарз ва гўзал таркиб,  
тўкилади туйқусдан бу гулнинг бир барги.  
Фақат кўнгил осмон қадар юксалар, ўсар,  
тут шохига қушдай ҳуркак қўнар илк бўса.

### 3

Кўзларинг ёмғирдан ҳўлмишми?  
Гулларинг очилиб сўлмишми?  
Баногоҳ лол этиб ул ёрни  
намойиш этгали баҳорни  
жисмингни қорларга қўмасан —  
бир оппоқ меҳрга чўмасан.

### 4

Саросару, сарсону саргардонлик даштида  
саросима хаёллар — еллар чувалашдилар.  
Кийиб улкан чориқдай,  
тинмадим бир-бир босиб —

оёғимдан ечилди ситамларнинг саҳроси.  
Дашту саҳроларни мен кездим пою пиёда,  
ҳамроҳ тополмадим лек умидимдан зиёда.

## 5

Қоронғуда бир шам ёнар ўксиниб,  
ханжар тиғи тилар туннинг кўксини.  
«Улкан тунга бул жимитдай тиғ надир» —  
жонсарақдир қуён каби бир ҳадик,  
жонсарақдир. Увуллайди, пишқирар  
ташқарида туннинг қора қашқари.

## 6

Эй севиклим, севгилари оби ҳаётим,  
жоним аро шаън таралган қоним — баётим,  
додларимга манзил бўлган, додимга етган,  
баргларининг бандларига бандилар этган,  
жазирама, қаҳҳор чўлда ётганда карахт  
юрагимга қизил соя ташлаган дарахт.

## 7

Термуламан — нигоҳларим семирар.  
Тоғдай улкан нигоҳларни емирар  
ул парининг гўзал ҳусну жамоли  
уфургувчи такаббур бир шамоли,  
бу шамолга писандмасдир ҳеч бири,  
йўловчилар ташлаб ўтган кўз қири.





қизлар танига чиппа  
ёпишар кўйлаклари —  
Тошоҳурнинг шамоли  
қаттиқ кучар қизларни.

Кечалари висолга  
ошиққанча ошиқлар  
шўх ҳуштак чалганича  
девордан мўраларкан,  
бир дардга чалинганми  
Тошоҳурнинг шамоли  
мунча ғамгин бир куйни  
чалади мўрилардан.

Севармидим мен уни  
хаёлимдай, тушимдай  
ҳад билмас вақт қатида  
бетиним елмасайди,  
Тошоҳурнинг шамоли  
боладай ўжар ва ғўр,  
мен каби жаҳонгашта,  
сарсонун телба, дайди...

## **КАПАЛАК**

Ҳовлида хуш ҳавода  
кун нурига бўй чўзган  
озоддил турналар-ла  
лак-лак фалакка палак  
отган гуллар бўйини  
тўтиё айлаб кўзга  
қўшиқларин тинглаган

Ўйин тушган капалак,  
Ўйинга ҳам олмайсан  
осмонсизлик қаърида  
ҳатто бир титроқ шамнинг  
қуёш каби ёнишин,  
тингламассан ҳув пастак  
деразадан нарида  
тувакдаги гулларнинг  
хонанишин хонишин...

Ўйнаб учган капалак.

\* \* \*

Семизқирнинг этагида  
икки қизнинг шивирлари  
чечакларга сочилади  
телба шамол этагида.  
Семизқирнинг шабнамлари  
чечакларнинг кўзин очар,  
икки қизнинг кўзларида  
порламайди ишқ шамлари.  
Семизқирнинг эти бир дам  
увушади, кетишади  
қизлар сўзи истехзоли,  
кулгулари кибрдан.  
Семизқирнинг йўқдир дарди  
чечаклари гулламоқда  
бир ошиқнинг ўлимига  
етадиган хабарларни.  
Семизқирнинг этагида  
икки қизнинг шивирлари...

\* \* \*

Саҳар. Куннинг чувоғида  
илиқ нурлар билан бирга  
майсаларни уйғоттали  
бир қизалоқ келар қирга.

Кўкаламда кўринмаган  
кўркларни кашф этиб сахти  
ўйнар қизча, яшнаб кетар  
майсалар ҳам пешин вақти.

Чечакларнинг кўзларида  
порлаганда шом ёғдуси,  
елдай елар қизалоқнинг  
кўйлақларин мовий туси...

Ўйнар қизча, айланади  
(гирди зангор доира)  
баҳор унга ҳадя этган  
ям-яшил шар пойида.

### **... ГА ДЕГАНИМ**

Дунё одил эмас —  
(шаванда тусда  
эсада каслари)  
эси пастрлари  
ўзларини одил ва доно чоғлаб  
юрагингга зарба бермоққа уста,  
гарчи, кўринса-да, мулойим, содда,

уларнинг макрли жилмайишига  
қарши жиноятлар мажмуасида  
на бирор банд бордир,  
на бирор модда —  
дунё одил эмас...

\* \* \*

Хайрлашмоқ керак... Йиғладинг,  
таманноинг тайри кўкка учди «гурр»,  
қароғингда қотди икки дона дур —  
артиб ташламоққа сиғмаган ҳаддинг,  
ҳиссиз ёшларингда кўриндим —  
қалбингдан чиқмоққа уриндим...

Киприкларинг тутиб қолган дур  
менман — хазинаман, сен учун ганжман,  
биноқ, совуқ тошман, тушунгин,  
санчма —  
либосини менга ўғирлатган сўнг,  
буткул оддий қизга айланган, эй ҳур —  
хор қилма кипригининг найзаларини.  
Кўзларинг ичига томмасин ёшлар,  
чунки, топтамоғи мумкин бу тошлар  
юрагиннинг майсаларини...

Кўзларингни ёшла,  
ўкириб йиғла —  
сен мени қалбингдан чиқариб ташла!

\* \* \*

Кетасан, үйларим түзгитиб,  
бесар —  
абир ҳидларини сочганча йўлга,  
шамоллар бағримга қайтармоқ бўлган  
сочларинг  
шамолга қўшилиб эсар.

Қайрилиб қарамоқ сен учун ётдир.  
Ортингдан қуш каби учмоқ бўлиб  
«жиз»  
этган шўр юрагим  
муаллақ — ожиз,  
кўзим қирғоғида варракдай қотди.

Вужудим кўз бўлиб боқар ҳаётга —  
кўзларим —икки барг —  
бағрини кесган  
(кетар маҳалингда ортингдан эсан)  
шамоллар ўлимни солади ёдга...

\* \* \*

Сочларингни йиғайин,  
кўзларингни кўрайин,  
«Юрагингда ушоқча  
ишқ борми?» — деб сўрайин.  
— Йўқ-йўқ, — дейсан. — Ушшоққа  
ишқим тушмаган сира...  
Аммо маккор сочларинг  
кўзларингни яширар —

ишқнинг сирли жилвасин  
токи олгунча илғаб,  
қовжираган қалбларга  
қуюлар қора жилға.  
Юзларингда ёйилган  
жилғанинг макри надир,  
икки ёрқин гавҳарни  
ўз бағрига кўмади.  
Гавҳарларки, муҳаббат  
оламига чорлайди:  
— Биз туташган юракда  
ишқ тўла, — деб порлайди...  
Сочларингни силайин,  
сочларингни тарайин,  
сочларингни йиғайин —  
кўзларингга қарайин.

\* \* \*

Куз эди. Кўз каби намчил ҳавони  
тўлдириб ёғарди сим-сим жунжикиш.  
«Билч-билч» лой кечганча яланг товони  
йўл бошида ғариб,  
мунғайиб турарди кунчиқиш.  
Тўлғоқ тутган қатор дарахтлар  
шоҳларида  
саҳархез чумчуқлар айтган азонда  
минглаб исм билан ғамангиз фараҳда  
шивирлаб, йиғлаб  
таваллуд топарди хазонлар.

Кўксимда туғилган хазоним — наво  
шитирлаб куйларди ва сим-сим дардим  
ёғарди, кўз каби намчилди ҳаво...  
Жунжикиб-жунжикиб сени эслардим.

\* \* \*

Маҳтал бўлган нигоҳлардай сориглашган  
япроқларки, фаслларга боғлиқ ришта  
узилса ҳам кунларингиз шўху беҳис,  
тунларингиз тунларимдан осойишта.  
Жоним бекам, кўзларингиз кузакларда  
баргларни «чирт» узган елдай қаҳрлими?  
Ўт олдирмай юрагимни — лағча чўғни  
кул қилмоқчи бўлган каби таҳқирлими?  
(Кўй, юрагим ўксинмагил, ўй юрагим  
ўз бағринга соғинчларни ўртаса-да,  
токи бордир зарбларингдан бино бўлган  
олтин қаср шул қишлоқнинг ўртасида.)  
Гарчи дийдор улашгайсиз ошиқларга,  
нозларингиз акс этса-да, қароқларда,  
бекам, фақат сиз кўзларнинг олдида сиз,  
севиб қолган юраклардан йироқларда.

Маҳтал бўлган нигоҳлардай сориглашган  
япроқларки, фаслларга боғлиқ ришта  
узилса ҳам кунларингиз шўху беҳис,  
тунларингиз, ўҳ, нақадар осойишта.



\* \* \*

Бутун умрим сенинг ёнингдан ўтдим.  
Хаёлинг олишга етмади умрим —  
бир оний лавҳадай ёдингдан ўтдим.

\* \* \*

Улкан тошдай қотди-ку одам.  
Мени эсламайсан, эсмайсан сарин,  
тун-узоқ чўзилган уйқумни,  
кўзларим тубига чўккан қуйқумни —  
тушларимни тўзғитмоқ сари  
сарсари елмайсан, шаббодам,  
бир тош каби қотди-ку одам.

Кел, макони қай бир кунжик<sup>1</sup>дир,  
ёпинганча юпқа «уҳ»имни  
ухлаётган бир норасида —  
жисмимдами, дил орасида  
танг, қунишиб ётган руҳимни  
тонг салқини каби жунжиктир!

Эсла мени, мен сари эсгил,  
сарсари ел, сарин шаббодам!

---

<sup>1</sup> *Кунжик* — кун тегмайдиган, пана жой (шева).

\* \* \*

Келасан...

Ҳаяжонга ғарқ бўлар дарё,  
абир исларингга чўммиш ҳар ёни,  
юзингда ювилиб тушган томчилар  
ёмғирдай поклайди дарёни.

Девона дил, шўрлик дарё-ей,  
мавжланади, авжланади, эсдан оғади...  
Билгани шул,  
дунёдаги энг қисқа ёмғир  
атиғи уч бора ёғади.

\* \* \*

Тоғлар жим.

Унда шовқин солар қушлар, майсалар.  
Юрак жим — чуғурлар ҳислар, туйғулар...  
Юрагимда шовқин тоғлардагидай.

\* \* \*

Тоғ сўзи замирида улкан мазмун бор.  
Енгил шитирлаб,  
учиб юрар ҳавода  
барг сўзи.

\* \* \*

Бир бола кўкларга тикилар.  
Кўзлари — кабутар, тутқундир,

ботиб қолган вужудга,  
вужудга Замин ҳам илашган...  
Наҳот Ер ҳам умидвор  
шу митти кабутарлардан?

\* \* \*

Бир умрлик ҳамроҳим  
кун бўйи ўзини сездиргиси келмас,  
истиҳола қилар эҳтимол, балки бу ҳам бахт,  
аммо  
туни билан хонамда юриб чиқади,  
линолеумда юрган каби шипиллаб ўтиб борар  
Вақт.

\* \* \*

«Чим-чим чималай,  
чақирсам тез чиқағай».  
Чучмоманинг бандидан  
тортқилайди болакай...

Кун чиқиб жадраб<sup>1</sup>гина  
Ёришсин кўнглим зиги<sup>2</sup>,  
чақирсам тез чиқағай  
чучмомадай нозигим.  
Қиш-қиров кунларда ҳам  
гуллариингни куйлаган,  
неча сассиқматал<sup>3</sup>ни

---

<sup>1</sup> *Жадраб* — яйраб (шева).

<sup>2</sup> *Зиги* — чети, чеккаси (шева).

<sup>3</sup> *Сассиқматал* — чучмомага жуда ўхшаш, лекин ўзи-дан сассиқ ҳид чиқарадиган ўсимлик.

чучмома деб ўйлаган  
адашган дил йўлару  
йиллар азобин ортиб,  
тим қаро кунларимда  
эшигинг қора торгди.  
Рўёданми, рўёбдан  
жимирлади кўзолдим,  
чиқмаган жон умиди  
дийдорингга узолди —  
кўзингдан бир им олай,  
оёғингга юмалай,  
то бандимдан узилмай  
чақирсам тез чиқағай,  
чим-чим чималай...

\* \* \*

Кимлар менинг бағримни  
зарраларга бўлдилар?  
Танимдаги тарқоқлик  
охир мени ўлдирар.  
Мен шу қора тупроқман,  
кўнгли яра тупроқман.  
Мен бир карра гул эдим,  
минг бир карра тупроқман.  
Кафтдай кўнглим ерча кенг  
эзгуликни тусади,  
кифтимда эса яшнаб  
хиёнатлар ўсади.  
Чанглар менинг оҳимдир,  
кўксимни ситолмадим —  
зарра-зарра оҳларга

айланиб кетолмадим.  
Дил бандини тортар мунг,  
билмам қайга етаклар?  
Юрагимни силкитсам,  
тўкилади эртақлар.

\* \* \*

Тор  
қафас  
ичра зор  
қушча бор,  
куйлари —  
қушчанинг кўйлаги...

Тил —  
қафас  
ичра зил  
бор бир дил,  
йўқ саси,  
чуғурлар қафаси.

\* \* \*

Бевафойим, мийиғингиз тўладир ҳали  
писанда-ю қулгуларга, киноянгизга,  
писанд этмай тағин муҳтож ҳимоянгизга  
юрагимда чоғланасиз ўт ёндиргали.

Ўзингизга қайта-қайта беражаксиз зеб,  
ай, ёр, айёр кўзингизда умидми, тама?  
Мен-ку сизни бевафо деб ёзғирмоқдаман,  
ахир кимдир ёзмоқдадир вафодорим деб.  
Бевафойим...

## АЗА

Итимнинг оти  
Қайғу эди...  
Қайғусиз одам каби  
Ўлик энди  
Занжир.

## 30 ЯНВАРЬ ШЕЪРИ

Кетиб борар  
таланган,  
бўм-бўш дарахтларнинг карвони...  
Кўклам яна ўттиз кунлик йўл.

## ТОНГГИ ВОҚЕА

Эрталабки ризқимдан  
қолмайин деб турволган  
кампир тиниқ ариқда  
юзларини ювади —  
ариқ бўйи бир роҳат,  
этини жунжиктирар  
ва кекса кўзларидан  
уйқусини қувади.  
Қизига ҳам эс битди,  
азон сигир соғади,  
бирров қараб кампирнинг  
кемтик кўнгли ўсади...  
Қиз қурғурчи, алағда,  
«миқ» этмайди, уйқусиз

кўзларини сигирнинг  
елини-ла тўсади,  
«Хайрият-эй, сезмади» —  
энаси куймаланиб  
гира-шира ҳовлида  
гўдакдай яйрай берар...  
Кампир бирдан тек қотар:  
— Киште, киште...  
Кетмайди,  
боғда бир олашақшақ  
кекашиб сайрай берар.

\* \* \*

Келмадингиз. Мен сизни ўкиниб  
кутган шу саҳарда,  
юрагимдан андишани суғуриб  
отгандим... «Гувв» этиб учди —  
тўлдирди кўкайим кўкини  
безовта соғиниш —  
саҳарги қушларнинг чуғури...

Келмадингиз. Мен беандиша  
сизни нечоғли соғиндим!

\* \* \*

Оқшом. Оқади оқ шам.  
Тун — тан. Ёғду — қон, қонар.  
Оқшом. Оқади оқ шам.  
Силқиб, порлаб қон ёнар —  
охир ўчарми, оқ шам...

Охир ўчарми, оҳ шам!  
Бир Ҳажр мажруҳ Тун каби.  
Оқшом. Оқади оқ шам.  
Қонар мисли шам бир Сабр...  
Оқшом. Оқади оқ шам.

\* \* \*

Кўнглимга йўл топмоқ бўлиб ўксинма,  
йиғлама,  
тушун, қанча ожиз бу ирмоқ — кўз ёш...  
Йўлига гов бўлиб ётар кўксимда  
юрак ҳажмича келадиган  
улкан Тош.

## БАҲОРДА

Гуллар киприк қоқмай  
осмонга боқар.  
Осмонни тўлдириб  
учар  
эди  
қанотлари синиқ қуш  
овози.

\* \* \*

Ортимда чироқлар, олдимда чироқ.  
Гарчи зериктирмас мени бу шаҳар,  
мунис қишлоғимни соғиниб бироқ,  
вокзалга чиқяпман.



Қоронғу саҳар  
ила хиёбонда қолгай қовушиб,  
заминда юлдузлар қадами тинар.  
Йироқлардан келган поезд товуши  
яқинлаб-яқинлаб қалбимга инар.  
Тушнуксиз бир туйғу дилдан жой олар.  
Шошқинлик оширар қадамим зарбин,  
мендан ҳам илдамлаб кетар соялар,  
соядай ортимда қолади ярмим...  
Ортимда чироқлар, олдимда чироқ.

\* \* \*

Дунё сиғар шу кўзларимга  
агар очсам.

Дунё сиғмадику,  
қоп-қоронғулик —  
кўзларим юмуқ...

Дунё — менинг кўзларимдек тор,  
кўзларимнинг дунёсидай кенг.

**«БЕШ СЎЗ» туркумидан**

\* \* \*

Дераза  
Чертилди,  
Жаранглаб  
Синди  
Сокинлик.

\* \* \*

Имкон —  
Воқелик  
Яшайдиган  
Ёлғиз  
Уй.

\* \* \*

Кимнидир  
Севасан.  
Демак,  
Ҳақлисан  
Яшашга.

\* \* \*

Ирмоқ —  
Раққоса.  
Шарқираб  
Куйлайди  
Тошлар.

\* \* \*

Ўрмон  
Киприкларимдан  
Енгил  
Кўзларимнинг  
Тарозисида.

\* \* \*

Нигоҳ —  
Кўзгу.  
Тикилиб  
Қарайди  
Теварак.

\* \* \*

Бунга  
Сигмайди,  
Дедим.  
Назаримни  
Солмадим.

\* \* \*

Дақиқалар —  
Улкан  
Дарахтлар,  
Қўпораяпман —  
Қутаяпман...

\* \* \*

Айни  
Пишиқчилик.  
Титраб  
Тебранади  
Толлар.

\* \* \*

Ҳаёт —  
Булоқ,  
Сувсаб  
Ўламан  
Бағрида.

\* \* \*

Тупроққа  
Сув  
Сингари  
Сингар  
Меҳнат.

\* \* \*

Қуёшга  
Рўмолдай  
Силкийди  
Шамолни  
Майсалар.

\* \* \*

«Ҳаёт».  
Қаттиқ  
Эшитилар  
«...ёт»  
Сўзи.

\* \* \*

Гап  
Қоқилди(,)   
Йиқилиб  
Тушди —  
Нуқта.

\* \* \*

Бахт-э,  
Бироз  
Қутсанг-чи,  
Йиғлаб  
Олайн...

\* \* \*

Қиёмат —  
Барг  
Каби  
Дарахтлар  
Тўкилар.

\* \* \*

Қовоғингнинг  
Чўққисидан  
Қулаб  
Ўлди  
Севинчим.

\* \* \*

Сўқир  
Тун.  
Қонаётган  
Манглай —  
Шам.

\* \* \*

Шунчалар  
Фамгинмисан,  
Лабларингда  
Йиғлар  
Қувончинг?

\* \* \*

Ўлдим —  
Юрагим  
Исмими  
Йўқотиб  
Қўйди.

\* \* \*

Оқшом.  
Кўзларимга  
Парда  
Тортилаётир —  
Тун.

\* \* \*

«Тиқ»  
Этган  
Товуш...  
Инграган  
Интиқлик.

\* \* \*

Олманинг  
Шохида  
Қизариб  
Пишди  
Нигоҳим.

\* \* \*

Кўнглимнинг  
Келисида  
Туйилган  
Туйғум —  
Сийратим.

\* \* \*

Йиғлайсан,  
Сен  
Йиғлаб  
Енгасан  
Йиғини.

\* \* \*

Кутасан...  
Сабрсизлик  
Боғланган  
Занжир —  
Сабр.

\* \* \*

Ўлим —  
Айтганлар,  
Куйлаганлар  
Қайтмаган  
Қўшиқ.

\* \* \*

...га  
Хурсандлигим —  
Хурсандлигинг.  
Хурсандлигинг —  
Бахшида  
Умрим.

\* \* \*

Ёмғир —  
Ишқ,  
Мақхур<sup>1</sup>  
Меҳр —  
Кўлмак...

---

<sup>1</sup> *Мақхур* — қаҳрга учраган.



\* \* \*

Нонушта.  
Дастурхонда  
Нон  
Билан  
Тоқат.

\* \* \*

Гуллар  
Очилди-ей...  
Шамоллар  
Беору  
Беором.

\* \* \*

Бўғзимда  
Хуснга  
Ботирилган  
Нон  
Таъми.

### **ФОЖИА**

Мен шокир одамман.  
(Шунгаям шукр.)  
Шукр, менга ўхшаганлар кўп.  
Мабодо оёғимга тикан кирса,  
шукр, дейман,  
михми, бирор каттароқ нарса

кирганида нима бўларди?  
Агар,  
биров мени ноҳақ бир мушт урса,  
шукр, дейман,  
ўлдириб қўя қолмаганига...

\* \* \*

Ҳаҳ, ўлим-а,  
қайда қолдинг,  
мени ҳаёт ўлдириб қўйди?..

### **ҚУЛЛИК**

Танганинг жиринглаши  
бўйиннинг синишини эслатади.  
Пулнинг шитирлаши...  
Ҳеч нарсани эслатмайди  
энди бу Шитирлаш.

\* \* \*

Бир тонг отаётир, бўм-бўш осмон  
кутиб олаётир қуёшни.  
Бир тонг отаётир, юрагим  
ёниб бораётир қуёшдай...  
Келсанг-чи, дўстим!

\* \* \*

Атрофни қуршайди  
айрилиқдан ранг олган кеча.

Ҳовли. Дорга ёйилган кўйлак  
тинимсиз силкинар ...  
Уйғоқман —  
киприкларим осилиб ғафлатнинг  
баланд-баланд шохлари синар,  
чўчиб тисарилар киприклар,  
иккита дард бўлиб чарақлар кўзим —  
шу асно бедор, ҳар тун  
сени кўмсагайман, ёлғизим.

Соғинарман, бироқ ...  
Соғинчларим бардошга банди.  
Улар олиб кетолмас мени  
  сенинг ёнингга,  
чунки умидларим сен каби йироқ,  
гарчи севги кўзларимдан  
  юрагимга дордек боғланди.  
(Бу дор узра кўнгувчи  
висол қушларининг  
имкон каби қисқа ва ёлғиз  
оёғи синган).

Ғамга ботиб жиққа ҳўл бўлган  
кўнглим — дорга ёйилган кўйлак.  
Шамол каби ўйинг уни тинимсиз силкир —  
кўнглим силкинади бир сени ўйлаб,  
этагидан аччиқ аламлар силқир.  
Бироқ,  
кўнглим бу шамол-ла учолмас бирга,  
дорни тарк этгали мадор йўқ жиндай.  
Чунки ҳовли узра ўзга қиз

кўнглимга меҳрлар қўяди тиркаб —  
қўйлакка қистиргичлар қадайдим тинмай ...

\* \* \*

— Севманг! — дедим. Елнинг  
қўйнига кирдим.  
Қўлингга силкинди  
мовий рўмолинг.  
Тасаввурим бўртди — шу рўмол  
улкан бир осмонга айланди.

Сен энди шамолнинг  
қўйнига кирдим.  
Қаттиқроқ юлқинди  
қўлингга осмон.

Мен шу осмон  
остида қолдим...

Қучоғингни очдим бўронга.  
Мен эса,  
ўша мовий осмон остида  
энг бахтсиз кимсага  
айландим —  
сен мени севмадинг...

\* \* \*

Совуқ нигоҳингда қишладим...  
Музлаб қолмаслиги учун умиддан  
қўйлакчалар тикади севги —

тобора ўралиб борар  
яланғоч юрак.

\* \* \*

Кўзларимга  
урилди  
бир Чивин,  
— Ҳа, Чивин, —  
                  дедим.  
— Чиқиб кетмоқ бўлдингми,  
мен ҳали  
қараб тўймаган  
Оламдан?

## **ЯЛДО ТУНИДА**

Қахратон қахридан қароргоҳ қурган  
ялдо тунни кечар,  
                  дақиқалар қувар бир-бирин.  
У менми — бу тунда  
узун сўқмоқ бўйлаб кезиниб юрган?  
Изларимда изғир изғирин...

Чўғли сандалларга оёғин тиқиб  
кимлардир бу фурсат базм қиларлар —  
муסיқа таралар,  
                  о, сўлимас гул каби сўлим.  
Менинг оҳимдан-да оҳанг яралар  
ва узун сўқмоқлар бўйлаб таралар,  
бу узун сўқмоқлар

сенинг остонангга етишгай,  
баҳорий гулим.

Кезиниб юраман — бу одат,  
кезиниб юраман — шунчаки...  
Сўкила бошлайди тун чоки.

О, худойим,  
менга берган сабринг бутун-да,  
қара, нур каби узун бу тунда  
узилиб кетмагай ёки синмагай,  
тарновда қотиб қолган музни болакай  
тошдай кесак парчаси билан  
уриб синдиргандай —  
синдиrolмагай,  
қаҳри қаттиқ ҳажрлар тошлар-да отиб,  
ҳижрон ҳам бажаргай амримни  
ёхуд қуёш эритиб юборолмагай  
тарновдаги муз каби менинг сабримни.

Узун сўқмоқларда  
нигоҳим никоҳлаб олгай ўзига  
жимитдай умидни  
ва исингай бағрига кириб.

О, бу узун сўқмоқларда  
айрилиқда синалган бардошлар синар,  
тоқатнинг тоқати тоқ бўлар...  
Мен эса кезарман жим, сокин,  
фақат хаёлимга сен ҳоким.  
Руҳимда бир умиддан бўлак  
туйғулар ўлар ...

Ишонч-да ўлар,  
келишингга гарчанд ишонч йўқ,  
мен кутавераман кезиниб,  
қисқа дақиқага айланиб қолар  
нурдан ҳам узунроқ ялдо кечаси,  
қоронғулик тун ичра толар —  
сўкила бошлайди тун чоки,  
уфқ оқара бошлар,  
мен эса...  
Кутаман,  
кезиниб юраман —  
шунчаки...

\* \* \*

Кўзларимдан потрар ёшлар —  
фавворадай тўлиқдим.  
Нега сени севиб-севиб  
ғазабингга йўлиқдим.  
Оҳ, дедим-о, оҳ, ҳушимни  
оққуш олиб кетди-ей,  
юрагимга лим-лим қилиб  
тушлар солиб кетди-ей.  
Энди дунё бахтли-бахтли  
кўзларимга тўлажак,  
энди кўзим бахтли-бахтли  
дунёларни кўражак.  
Сен мен ҳақда, сен ҳақда мен  
қуйлаймизу қуямиз,  
ширин-ширин дардлар топиб,  
бирга-бирга суямиз.

Сен хушингдан айрилгайсан,  
кетганимдай хушимдан,  
сен ҳам мени севасан, воҳ,  
фақат бари тушимда.  
Бир сўз айтки, уйғон дема,  
тўлғонайин малагим,  
тушимда сен ... Ахир қандай  
уйғонайин малагим.  
Мен хушимга келолмасман,  
тополмасман ўзимни,  
сендан қандай кўз юмайин —  
қандай очай кўзимни?..

### **БИЛМАДИМ**

Бунча сени тусамаса юрак,  
бунча соғинмаса ўйлар —  
энди сени ҳар дам ўйлар  
бўлсам,  
Соғинч қон тусида кўринса керак!

Ёраб!  
Мени лол қилдими бу қонтус сеҳр  
(бахт истадим бир бахтсиз қиздан)  
ёки севги каби қўққисдан  
довдиратиб қўйди бир меҳр?

Бунча сени тусайди юрак?!



\* \* \*

Севгилим!  
Сен севгил мени!  
Жоним бахш этурга шайландим.  
Не бир онданки сени  
севиб мажнунга айландим.

Севгилим!  
Тангрим сенга жон ато  
этса, мен жоним бахш этай.  
Бори дунёмдан жаннат-о  
кашф этиб кел, мен сени кутай!

Севгилим!  
Фариштам, гар излаб толмассан  
бир бегидир маскан (беҳишт ҳам ўша),  
бил, бу дунёда тополмассан  
менинг юрагимдан-да пок гўша!

### **ЯНГИ ОЙ ЧИҚҚАН ТУНДА**

Чиқмади-ку, бу кеч ҳам  
қоп-қора сочларини  
қирқта қилиб ўрган қиз.  
Осмон кенгайиб борар —  
дунё тор...

Ўраяпман кечани  
қирқ биринчи кокилдай,  
шу қоп-қора кечани.  
Осмон кенгайиб борар —  
дунё тор...

Бардошим йиртилди-ку,  
оқиб кетди фарёдим —  
сигмай кетди дунёга.  
Осмон кенгайиб борар —  
дунё тор ...

Йиртилди кўк бағри ҳам.  
Нигоҳимни, оҳимни  
тортаётгир шу йиртиқ —  
мурғак ой.  
Осмон кенгайиб борар —  
дунё тор ...

Оҳим улкан — йиртиқ тор ...  
Дунё тор...  
Осмон кенгайиб борар —  
охир ёрилажак шу осмон.

## СУҲБАТ

— Бобожон, ўйингиз чулғаган  
нимадир, бу қандай энгил?  
— Нафақат ўйимни, борлиғим  
ўради хотирот кенглиги.  
Вужудим қуш каби энгил.

— Нимадан хурсандсиз, бобо,  
ё Сиздан нималар энгилди?  
— Ў, болам, мен энгдим йилларни,  
хаёлим — от минган болакай  
тасарруф этар бу кенгликни.

Руҳим қуш патидай енгилдир...  
Вужудим қуш каби енгил.

\* \* \*

Қоним жўш уради. Қоним  
хасдай оқизади танимни.  
Бовур<sup>1</sup> ига яширди кимни  
қалқиб бораётган жоним?

Дарахт каби тек қотдинг нега,  
кўрдингми чап кўксингнинг тошин?  
Тағин чимрилмоқда қошинг,  
ў, мутгасил ақлимни еган  
ҳусн... Сен-чун қовоқ уйгулик,  
ўзим учун мислсиз, ғоят  
ортиқ даражада жиноят  
қилдимми ё тағин, суйгулим?

Дарё каби оқар қоним-да.  
Гулим, гарчи хас каби танман,  
мен ҳамиша сени севганман —  
сени яширганман жонимда.

\* \* \*

Қиқир-қиқир кулар болалар,  
бу бир ўзга олам.  
Ширин-ширин ўйнар болалар,  
бу бир гўзал олам.

---

<sup>1</sup> *Бовур* — бағир (шева).

Қандай гўзал олам!  
Содда ишончлардан яралган олам.  
Болалар кириб борар ўз оламига,  
олиб борар уларни  
тол хивичдан ясалган отлар.

\* \* \*

Келдинг,  
шамол каби эсди диллар ҳам,  
тилга чиқди кўнгил тилаги —  
энди хонамдаги гуллар ҳам  
сени севишимни билади.  
Теграмга нур қуюлгандайин  
гарқ бўламан куйга, баётга.  
Ишқинг чашмасидан ичган сайин  
ташнализим ортар ҳаётга.

\* \* \*

Сен қоласан...  
Эгнингда пальто  
жангда ўлаётган аскарнинг  
жон жойига теккан ўқдан  
тирқираган қонидай қизил...  
Сен қоласан...  
Эй, севги қизи.

Мен кетаман...  
Жанг чоғи ўлган  
ўша аскар онаси томон

юборилган хабардай қора  
елкамда чопон...  
Мен кетаман...  
Юрагим пора.

Мен кетаман...  
Ким бу учун очарди аза,  
фақат, узун кечалар кечган  
хаёллар бари —  
севгимизнинг онаси,  
маҳзун бўлиб қолар ва қарир.  
Иккимиз ишқ хаёлининг неваралари.

Сени қайта қийнамагай хотира ва ғам,  
мен ҳам қайта эсламайман, чекмам азият.  
Эсланмагай, эсламас ҳам, бизларга ҳеч ким  
ўлган севги учун изҳор этмас таъзия.

## **БИР КЕЧ**

Ойдан ойдин бир шуъла ёғди  
ва қирларга оқшом чўкмоққа  
лаҳза етмай бир жилға бўлиб  
оқиб тушди узун сўқмоққа.  
Гуллар юзи ним ёришганда  
сўқмоқчада қалққан шуъладан  
бир қиз балқиб чиқди ҳилолдай,  
сўқмоқ сўнгги мўъжаз кулбадан —  
тун дунёсин ғарқ қилди ёғду,  
қизнинг кўзу қароқларидан

шуъла қайта бошлади ойга,  
ойдан ойдин ёноқларидан.

Ойдан ойдин бир шуъла ёғди...

\* \* \*

Чилла чалар чанқовуз,  
оппоқ ва совуқ куйдин  
мен на бир телба бўлиб  
кўкалам исин туйдим.

Қаҳратон қўйнида ҳам  
ҳасратларин қуволган,  
дераза кўзларида  
гуллар кўриб қувонган  
кўнглим, сенга бу гуллар  
қиш сириб бериб кетди,  
кафтингда сўлимади,  
тафтингда эриб кетди.  
Дераза кўзларида  
муз бўлиб қотди шаштим,  
деразада очилган  
бир гул каби адашдим...

Чилла чалар чанқовуз —  
эсиб ўнгу сўлимдан  
оппоқ ва совуқ бир куй  
хабар берар ўлимдан.

\* \* \*

Тоғларга қор тушди —  
ирмоқча  
танидан аримай яшил ҳиргойи —  
сув бўйида бармоқча-бармоқча  
музини бигиз қилди декабрь ойи.  
Қорларнинг йўлини беркитган ирмоқ  
гирдин кезиб чиқди музлар —  
мўр-малах,  
ў, мана кўприкча, тахтадан...  
Ниҳоят, бир улкан бармоқ —  
Қиш ўтди биз томон ўрмалаб.

\* \* \*

Вужудим Саросима кўлига тушди,  
бағримга урилди  
қалқиб-қалқиб ўй:  
Юрак —  
қафасда қаровсиз қолган қушдир.  
Аза эса,  
кўпга келган тўй...

Тилим туғди  
Сўзлардан Савол:  
«Мен бахтли одамманми?..»  
Ув-в-в...  
Улкан ҳарсангларга айланди-ку,  
Саволнинг ҳар бир ҳарфлари.  
Саросима кўли ютоқди —

кўзларимдан тошиб чиқди Сув  
мен чўкиб кетаяпман  
Бахтсизлик сари...

\* \* \*

Йиғладинг...  
Кўзёшинг ювиб кетсайди  
бу ёлғон дунёнинг губорларини.  
Юракдан чиқолмай юпанч кексайди:  
— Йиғлама, унутиб юбор барини...

Дилда васлинг доя бўлган Қувончлар  
қариди,  
Армонни қаритолмади.  
Қурблари Оролни қуритган каслар  
бир томчи ёшингни аритолмади.  
Кечир ишончингнинг дарёларини —  
паноҳ бўлолмаган ожиз кимсага.  
То менинг юрагим кетмасин синиб  
севгими, бир шароб қуйилса агар.

Бир чаноқ пахтага тўкилди ёшинг,  
(Ўйларим санчилиб, Чоралар оғрир)  
ажаб, қўтаролмай ҳам бўлди бошим —  
бир чаноқ оқ пахта заминдан оғир.

\* \* \*

Мотамсароми бу шам?  
Йиғлаб ёноми бу шам?  
Бағри оппоқ бўлса ҳам  
дарди қароми бу шам?



Ёки қуёшдан тушган  
парча дунёми бу шам?  
Тўлғонгани нолами,  
оҳми, зиёми, бу шам?  
Ёниб яшамоқ шуми,  
сўнгги фаноми, бу шам?  
Нега ёнганни ютди  
зулматнинг коми, бу шам?  
Кўзин очиб кўргани  
фақат қароми, бу шам?  
Эрк истаб нидо қилган  
юракми номи бу шам?  
На бўлса далда бўлсин,  
ҳар дунё шоми бу шам,  
айтсин-эй, Ҳақиқатнинг  
борми давоми, бу шам?  
Юракми номи бу шам?

## ТУННИНГ РУҲИ

Чигирткалар чириллаши  
ҳақиқатни айта олмай  
сукунатнинг бошига тепар.  
Қўзғалган асабдай итнинг ҳуриши  
ғийбат каби олисларга етар.

Макруҳ хаёл сингари тундлик  
теваракни кўмиб қўяди.  
Бузуқ режа —  
соя панада  
Ойнинг шувласини бўяди.

Бир юлдуз учади  
                                тун қатин тинтиб,  
гўё ҳеч ким қабул қилмаган қарор.  
Янги ой туғилар —  
бахт каби кемтик  
ва тунлар  
қайғудек  
тўлишиб  
борар ...

\* \* \*

Бир ширин  
                                орзулар  
                                дилга туташар,  
туташар орзуга  
                                армоннинг думи  
ва юрак умрини забт эта бошлар  
юракнинг  
                                зарблари  
                                забт этган  
  Умр..

\* \* \*

Қишлоқ узра оқшом — тўшакда  
ва қора кўзларда ётганда уйқу,  
бир ғалаён ясаб сокин фалакда  
хаёлимга кириб келасан туйқус...  
Шунда уфқ бағрига оқлик инади,  
юлдузлар фарқ бўлар бир-бир ёшимга,

тун сенинг сочингга яширинади,  
тонг келиб қўнади менинг бошимга.

\* \* \*

Донсиз кетаётган Чумоли  
мақтанчоқ бўлади:  
«Ер шарини юмалатиб кетаяпман», —  
деб ўйлайди у.

\* \* \*

Сувнинг ариқда қадри йўқ,  
пақирларга олинг уни —  
қадини кўтариб яшасин.

## **ВАТАН ТУШУНЧАСИ**

Тошлоқ ерни гулзор кўрар руҳ  
ва тан туғилар —  
ўтқазади оддий бир кўчат.

Вужуд парвона. Қақраган юракда  
Ватан туғилар —  
тошлоқ Ерни гулзор кўрар руҳ.

\* \* \*

Тортқилаб қийнайди баҳор шамоли  
дарахтларнинг мурғак япроқларини,  
қийнаш-чун қалбимни излар хаёлинг  
тўзғитиб туйғумнинг тупроқларини.

Ана, хаёлингга асирдир қалбим —  
туйғулар устида барг ёзган дарахт.  
Ана, юлқинмоқда ишқ — мурғак япроқ,  
қочмоқда ийманиб тортинчоқ бир бахт.  
Эсимда, севгининг пинҳон дамлари  
юракка кўмардим байтларим ёзиб,  
лек сени ўйлардим тунлар журъатнинг  
унмаган уруғин кўксимга босиб.  
Энди бетин хаёл тортқилаб қийнар,  
юлқинар қалбимнинг япроқчалари.  
Очилмай бўғилган ғунчага атаб  
туйғулар мотамнинг куйин чалади.  
Телба дунём ичра кезаман сарсон,  
энг ғамли кўзлардан томган ёшдайман.  
Ишқ агар шу бўлса, ишқсиз ўтай, деб  
дарахт япроқларин юла бошлайман.

\* \* \*

Уфқнинг юзида доғи бор,  
уфқдай  
доғлидир юрагим.  
Сен эса,  
тонг каби беғубор,  
тонг каби соддасан,  
малагим.

\* \* \*

Қиш.  
Бўронлар тўзғитган ғариб уяда

кўзларида қотган осмоннинг  
оқ шовқинларига кўмилиб  
бир қуш ётар...

Бу қушнинг овози куй эди —  
юракларга санчилгувчи куй.  
Ўзи эса  
Ватан ҳақида  
атиғи бир марта куйланган Қўшиқ.

### **БАҲОР**

Ҳаво шундай тиниқ —  
юмилиб кетади кўзларим —  
рангсиз рангларини яширар.

Ҳаво шундай тиниқ —  
осмонда учади бир қушча,  
елкамга қўнади овози.

Ҳаво шундай тиниқ —  
кўринар қирларда  
эсаётган шамолнинг бағри.

\* \* \*

Ишқсиз одамлардан олис бир ёқда  
кўёш каби анвор, мусаффо, бегард  
қалбимнинг юрти бор  
                                    ва уни сохта  
ҳислардан кўриқлаб ёггувчи бир дард.  
      Бунда гуллар бордир  
                                    кўнгилдай нозик,

хаёл каби узун сўқмоқларида  
бир қиз югуради  
қучоғин ёзиб,  
қучмоққа...  
Хаёлим турар нарида.

### ТЕРАКЗОРДА

Рад этилган ошиқ хаёлларида  
кезган умид каби оғир, дилозор,  
дунёнинг ўткинчи шамолларида  
сирли шовуллайди яшил теракзор.  
Қайга чўзилди бу Заминнинг қўли?  
Ҳавода баргларнинг оқи, ўтинчи...  
Наҳот, оқ баданлар болтанинг йўли,  
изиди севгисиз, ғариб ўтинчи?  
Шамол қутулмоқнинг борми чораси,  
тераklar интилар не манзил сари?  
Нечун чайқалмоқда, келмоқда саси  
қалбим — хотирамнинг теракзорлари.  
Нечун арз этмоққа сизмасин ҳадди?  
Қалбим қўзғалса бас! Тераklar ботир...  
Хаёлга армонлар айтиб беради  
ҳали ўн саккизга кирмаган Хотир.  
«Телба йигит, унут, — дея, — барини...»  
бағрига муҳаббат, меҳр мутлақ ёт,  
хотирамнинг яшил тераklarини  
бир-бир кеса бошлар ўтинчи Хаёт.  
Олислардан хабар олиб кел, Хаёл,  
ёруғ дунёлардан эт мени огоҳ!

Шовуллаган қалби бўш, тиллари лол,  
мен — фақат кундадан иборат бир боғ.  
Хаёл сен бир имкон шартларини бер,  
менинг юрагимда йўқ зарра қадар.  
Юрагимда Замин, юрагимда Ер  
учиб кетгум келур осмонга қадар!

### ИХТИРО

Мен «йўқ»дан «қўй» қилдим,  
«йўқ» сўзини тескари ўқиб.

«Овсар» — «расво» бўлди.

«Нодон» эса...

Барибир «нодон»лигича қолди.

### ОНАМНИНГ АЛЛАСИ

Алла бўлди тилагим,  
Алла болам, алла-ё.  
Уйғоқ бўлсин юрагинг,  
Ухла болам, алла-ё.  
Суянчигим, тоғим-эй,  
Суюнчим, ардоғим-эй.  
Уйғоқ қалбни соғин-эй,  
Алла болам, алла-ё.  
Айланайин адига<sup>1</sup>,  
Сувлар келтир қадига,  
Меҳр солгин қатига,  
Алла болам, алла-ё.

---

<sup>1</sup> *Адига* — эркалитиш маъносидаги сўз (шева).

Кади бови узилсин,  
Куёв бўлиб сузилсин.  
Юртнинг ҳолини билсин,  
Алла болам, алла-ё.  
Икромжоним қайдамиш,  
Онаси дард, ўйдамиш,  
Ўйинбола тўйдамиш,  
Алла болам, алла-ё.  
Икромжоним бир киши,  
Халқим деса бул киши —  
Халқнинг олди шул киши,  
Алла болам, алла-ё.  
Сен йиғласанг қайтади,  
Онанг алла айтади,  
Унга ором қайтади,  
Алла болам, алла-ё.  
Алла бўлди тилагим,  
Алла болам, алла-ё.  
Уйғоқ бўлсин юрагинг,  
Ухла болам, алла-ё.

### **УНУТИШ**

Қайтмайман...  
Изимдан  
унган  
майсалар  
додига  
чидашга  
етмайди  
қурбим.



\* \* \*

Ёмғир ёғар...  
Қулоқларга  
қочиб  
киради  
шитирлаб  
ёмғирда  
ивиб кетган  
бир  
Товуш.

## **БАҲОР**

Қабристон ёнида ўсган Ток  
дўмпайган қабрларни кўриб  
ўйлади:  
«Бу тоқларни қачон очишаркин?»

## **МАРДЛИК**

Қоронғу хужрага  
тирқишдан кирган  
ингичка нур  
Қоронғулик ичида  
яшамоққа  
маҳкумдир.  
У забт эта бошлайди  
Қоронғуликни,  
қурашади,  
яшайди,  
енгилмас...

Токи  
тирқиш беркилгунича  
ёки  
хужра ичидаги Қоронғулик  
бир ҳамла  
билан ямлаб  
ютгунча  
ташқаридаги улкан Ёруғликни ...

### **БАҲОРНИНГ ОХИРЛАРИ**

Тоғлар билан ўралган гирди  
Осмон олисларга отланди.  
Бутун коинотни этган банди  
дона холи —  
Қуёшни қизғониб яширди.

Кўзларида йиғи ва зарда,  
олачалпоқ булут-ла танини ёпди,  
олисларга энтикиб чопди,  
этаги илашиб қолди тоғларда.

\* \* \*

Ўзини бахтли сезарди  
тап-тақир сахро.  
У кўрмаган эди,  
билмасди  
олисдаги ойдин булоқни.

Ўзини бахтли сезарди  
ойдин бир булоқ.  
У ҳам билмас эди  
узоқларда  
тап-тақир саҳронинг  
мавжудлигини.

\* \* \*

Кўзларинг  
ёшлар тўкади —  
сени тўкади  
бу ёшлар.

## ТУРНАЛАР

Осмонни тўлдириб  
учиб ўтди турналар.  
Шамолда сузган оқ булутлардек,  
мавжланган дарёнинг тўлқинларидек  
қўкни тутди турналар.  
Болалар қийқарар:  
— Арқон бўл...  
— Гилам бўл...  
Қийқирикнинг йўқ ҳеч адоғи.  
Турналар ҳам эшитди чоғи —  
(кўзларида ҳижроннинг доғи)  
гилам бўлиб осмонни ўраб,  
арқон бўлиб боғлади ипга,

йўлбошчиси уни орқалаб  
олиб кетмоқ бўлди жанубга.

\* \* \*

Осмон  
бўлсанг  
кўм-кўк...  
Бағри  
доғ  
булутларни  
бахтдек  
суёлсанг...  
Булут бўлсанг —  
бахтнинг шаклига кирсанг!

\* \* \*

Куламан —  
қийналиб  
кетади  
ғамларим  
бу  
тор қафасда.

\* \* \*

Ариқдаги сувнинг  
Қўлмакка ҳасади келди:  
— Мен югуриб етолмаяпман-ку,  
бу бўлса...

Кўлмак «қилт» этмади —  
бемалол кучоқлаб ётаберди  
Осмонни Кўлмак.

\* \* \*

Юраги қисилиб кетди унинг,  
«Дардингни бўшатиб тур,  
енгиллашасан», дедилар.  
У ишонди,  
юрагини очди —  
Дунёнинг гами  
ҳовлиқиб кириб келди  
ланг очиқ  
юракка.

\* \* \*

Дала ўртасида бир Ит хомуш ётар...  
Хотин «ит» деб қарғади  
ташлаб кетган эрини.  
Бўсаға ёрилмади —  
кириб кетса Ит.  
Лекин ерга оғир ботди,  
чунки оғир эди  
туҳматнинг салмоғи.  
Оғир ботаётган эди бу қарғиш  
худди  
«Сен бевафосан»  
деган  
дунёдаги энг ёмон сўз каби  
Итга.

Дала ўртасида ётган хомуш Ит  
қўзғалди  
ва изига қайтди,  
боши эгик эди унинг...

\* \* \*

Қонингни  
сўраётган  
пашшани  
ўлдирдинг —  
кимнинг  
қонини  
тўқдинг?

\* \* \*

Нега  
жимиб қолдинг  
Шамол —  
Бўронга  
айланиб  
кетмадинг  
нега —  
Дарахтларнинг  
хазин  
қўшиғин  
тинглаб?

\* \* \*

Кутдиради, эсдан оғдирар,  
чиқмас Қуёш — ёноқлари ол.

Юрагимга савол ёғдирар,  
юрагимнинг осмони хаёл.  
Олисларда илғайман надир,  
кўзларимдан тошиб чиқар нам...  
Кўзларимга олам сиғадир,  
сиғмас фақат кўзёшу алам.

\* \* \*

Баҳор, терак баргларин  
ҳаловатсиз, хаёли  
туйғуларни тўлғотган  
шитирлаган нолиши  
теваракка таралар,  
тағин тўзғир хаёли —  
азоблар бу тун беор  
еллар билан қолиши.

Баҳор. Терак баргларин  
салтанати тинтилган,  
тағин осмон пойида  
туйғулари янчилар —  
ёш ва кўркам теракнинг  
вужудига интилган  
ёмғир ҳирси баргларга  
ҳанжар каби санчилар.  
Баҳор. Терак баргларин  
шитирлаган нолиши...

\* \* \*

Тонг гуллари  
саҳар сизнинг

ёнингизга  
келар қизнинг  
англамабсиз  
дардларини,  
юволмабсиз  
гардларини  
юрагининг,  
йиғлабди — сиз  
тонг гуллари,  
ай, беҳиссиз —  
бир нам йўғ-у  
қўзингизда,  
шабнамлар бор  
юзингизда...  
Тонг гуллари...

\* \* \*

Еллар — ғамнинг чопарлари  
чора излаб чопарлар,  
шивир-шивир зорларига  
қўмилганда дарахтлар  
яна келдинг, қўзларингда  
севинч нури ярақлаб...  
Кўзларимиз, қўлларимиз  
бир-бирларин топарлар.

Айтмоғим шарт бугун сенга  
дилимдаги сўзимни  
(Қари дунё ўзини шод  
кўрсатмоққа уринар),  
ҳамон интиқ қўзларинга  
бир севинчли нур инар





Бир одам келса-ю қошинга,  
артсайди кўзингдан ёшингни,  
то уни сипқориб маст ҳаёт  
элмаган бўларди бошингни...  
Бир одам бўлсайди тушунган.

### **ҚИРДА**

Майсалар назарида:

Биз бахтли яшаяпмиз.

Биз бахтли яшаяпмиз майсалар назарида.

Майсалар назарида:

Биздан бахтли одам йўқ.

Биздан бахтли одам йўқ майсалар назарида.

Масрур кездик майсаларнинг

Ям-яшил назарини.

Бизга кўкламги гўша майсаларнинг назари.

### **СЕВГИ**

«Се-ва-ман!» —

Пойингга шу сўздай узала тушдим,  
ҳис-ҳаяжонимни англадинг, жоним —  
сев, деган ундовдай тик эди қадинг  
дастлаб...

«Се-ва-ман?» —

Қўргин совиб борар томирда қоним.  
Йўқ, кўрма, барибир  
қўлимни ушлашга сиғмайди қадинг!

Бош эгдинг қошимда — узала тушган  
сўз сўнггида эгилган сўроқдай.  
— Туринг-е, одамлар қараяпти, —  
дединг истехзога юзингни мослаб.  
Мен эса узала ётавердим жим-м.  
Турмадим...

«Се-ва-ман...»  
— Қўйсангиз-чи, кетдим! —  
бурилдинг,  
уч нуқта...  
атиги уч қадам қўйдингу ортга,  
қаршингда жаранглади қўнғироқдай  
бир йўловчи каснинг саволи:  
«Изингда йиқилиб ётган ким?»  
Менинг кўзларимдан ёш чиқди потраб.

«Нима ишинг бо-ор?!»  
Бўғзимга тикилди тошдай нафасим,  
ортингдан термулиб қолавердим зор —  
югуриб кетдинг:  
«Одамни шармисор этдингиз» —  
Ўҳ...  
Бунча тор севгининг қафаси...

\* \* \*

Кўклам оёқлади,  
дарахтлар кунлари,  
тунлари  
тин олмай

бодраб турган гулларин  
тўкдилар.  
Хаёлимда:  
«Жоним, сен қаёқларда  
юрибсан?» — деган сўзинг,  
кўзларимда икки кўзинг —  
шу ердан юракка ўтилар...  
Ўтдим  
юрагингга, кўрдимки ўтиб —  
бўм-бўш...  
Наҳот, кўзларингда ёнган ҳирс ўти  
ишқнинг маёқлари  
каби ҳисларимни алдади...  
Ай!  
Дарахтлар гулларин тўкар паллада  
кўклам оёқлади.

Келдим. Барибир келдим «қаёқлардан»,  
гарчи саҳрода бир кўринган сароб  
ва ё  
ҳаёт уммонида кўпирган ҳубоб<sup>1</sup>  
янглиғ ўткинчидир ҳар қанақа бахт...  
Кўклам оёқлади.  
Кўнглим ўкинар  
дарахтдек чайқалиб,  
«севаман» деб бодраб очилган ҳислар  
тўкилар —  
гулларини тўкар яна бир дарахт.

---

<sup>1</sup> *Ҳубоб* — пуфак

\* \* \*

Бир тўй бўлди.  
Намозшомда мўъжаз қишлоқ  
тўлиб кетди наволарга.  
Бир ўй бўлди  
юрагимда ва уришқоқ  
аразларни ҳаволарга  
сочиб, кирдим  
тўйхонага, ловуллаган,  
соғинч тўлган юрагимни  
очиб кирдим.  
Ҳайрон боқса овул манга,  
билмай қайга юраримни  
би-ир қайрилдим  
келинчакка — қайтиб олдим  
ўғирлаган ул тинчимни.  
Мен айрилдим —  
унсизгина тўкиб солдим  
юракдаги соғинчимни...  
Тинглар келин,  
шу тун энди овунчимга  
қоришади нолишлари —  
йиғлар келин —  
эри сезмас, соғинчимга  
ғарқ бўлади болишлари...

\* \* \*

Оҳини ичига ютади хона,  
эшитилар фақат биргина саси —  
деворга урилар «тўқ-тўқ» пешона,  
бу хона қафасдир — кўкрак қафаси.

Савр булбуллари ишқий баётни  
сарв шохларида куйлаб юаркан,  
хануз юпанч йўқдир менга — ҳаётнинг  
шоҳидан йиқилиб тушган юракка...

Девона руҳимни алдаб, аллалаб  
овутмоқ бўлади таскинлар — бешик.  
Яна қанча кутмоқ керак... Валлала-а<sup>1</sup>...  
Ва ногоҳ кўз каби очилар эшик.

Секин кириб келар юпанчининг гули,  
хона иккимизни бағрига қамар —  
ҳаётнинг мен учун тўккан қайғули  
бир томчи кўзёши бағримга томар...

Оҳини ичига ютади хона...

\* \* \*

Ў, бунча ҳансираб қулдим,  
аламлардан ўзиб кетдим.  
Саҳарларда гунча дилим  
япроқлади — тўзиб кетдим.  
Вужудимга ёзиб кетдим —  
бахт қаерда, баҳор надир.  
Лекин кўнглим хумор этди  
армонларни сўроқлади.  
Шамолларнинг фараҳлари  
куйлаб базм қилғонини

---

<sup>1</sup> Валлала — шевада «эх-ҳе», «ўҳ-ҳў» маъноларида келади.

тинглаб тунлар алаҳладим  
хазонликнинг фиғонини...  
Тийрамоҳга жўмард, тиниқ  
кулгуларин кўйиб асраб,  
юрагимда энди синиқ  
жилмаяди яшил ҳасрат.

### АРМОН

Қирда қалқиб сайр этганда,  
ёмғир олдидан  
майсалар май ичган каби майнинг шамоли  
бирла масту мустағриқу нашъу намоли —  
«келинг» деган чорловингиз эсга солди-да,  
юрагимга сим-сим соғинч ёға бошлади —  
кўнглим тўлди, кўзларимдан тошди жолалар,  
ҳисларимни шамол каби истиҳолалар  
чайқалтирди,  
узоқларга элтиб ташлади...  
Узоқларда қолиб кетдим девонакелбат —  
узоқларда оқаетган уволмидилар  
кўзёшларим  
юзингизни юволмадилар —  
қирда  
бирга  
сайр  
этмадик  
севгидан телба...

\* \* \*

Бир кун соҳир саҳарда  
орзудан орзиққан дил

бирла майсалардай жим  
чиқиб кетсак шаҳардан.  
Йўлимиз олис бўлса,  
толиқсак бошимизга  
болиш бўлган гулларга  
меҳримиз болиш бўлса.  
Бизни кучса адирлар —  
изимиздан унган тўп  
чечакларнинг кўзидан  
териб олсак қадрлар.  
Сочингни гулистарам  
ошён этган булбулнинг  
хонишидан тузалса  
ошиқлигим — дил ярам...

(Ай, дил ўйноқ ва дайди  
кўзлар йўлга тушганда:  
— Кўз қир сол-чи, қирларда  
ишқ борми? — деб сўрайди).

\* \* \*

Кўзларимнинг ёмғирларини  
хуш бўйларинг оққан ҳавога чайсам.  
Сўнгра

кипригингга қоқилиб,  
юрагингга йиқилиб тушсам,  
эй,  
юзлари ёмғирда ювилган майсам.

Сен мени суйсанг ва суясанг,



эгнимга лой каби ёпишган  
ўтмиш кунлар хотирасини  
ёмғирда ювсанг —  
сен мени ғамлардан мосуво этсанг,  
сўнгра  
йўллардаги чағиртошдай мўл  
назарлардан андиша қилмай  
мен-ла узоқларга кетсанг...

Ёмғирда ёмғирдай тозариб кезсак,  
ювилса ўтмишнинг доғлари —  
келажак ҳақида қуйласак баёт.  
Сўнгра...  
Мабодо ёмғирлар тўхтаса,  
бошланса ёмғирдан кейинги ҳаёт.

Ёмғирда ёмғирдай тозарган бўлсак!

### **КЎКЛАМ**

Нур — игна.  
Ҳавони қазди қудуқдай...  
Биқирлаб қайнади  
Кўкалам  
Ер.

\* \* \*

Юрагимда бир ҳаво кезар  
ва қишнинг сўнги еллари —  
аччиқ, аламли,  
қалам каби ўткир музни



## УЧРАШУВ

Тун. Тегрангда  
қуюқ оғочзор шовуллар.  
Туйқус япроқлардай тўзғир,  
хазонлардай ўтларни қучар  
сочларинг...

Тегрангда тун.  
Шамол шовуллар.  
Сочларинг исидай эсиб юксакда,  
осмонга қуюлар қуюқ оғочзор  
шохлари.

\* \* \*

Тупроқ каби қўпчиди ҳислар.  
Соғинч —  
тупроқдаги ўйдим-чуқур юмронлар изи.  
Майсадай силкинмас,  
сенинг қўлларинг йўқ — шамол —  
сочларим сағир.  
Кўнгил сўқмоғида бир тўда қизлар.  
Сен йўқ.  
Тирқираган қон каби қизил  
юрақ сочар чечакларини...  
Сен кезмаган даладир бағир.

\* \* \*

Субҳ.  
Сизга ушбуни ёзурда

ёдингиз... Сиз...  
гирдимда ел каби эсгандай бўлдингиз,  
васлингиз орзулаган озурда  
қўксима ҳаводай тўлдингиз.

Титранди кўнглимнинг барглари,  
тўкилди бор гарди —  
кўнглим қалқийётган дардларин  
шивир-шивир куйга фарқ қилиб  
тонгдай тозарди...

Осмонча семирдим мен бу дам,  
бу саҳар осмонча семирдим —  
мен сизнинг ёдингиз оққан ҳаводан  
симирдим, симирдим, симирдим ...

\* \* \*

Жавзо туни қошингнинг  
қорасига қоришган  
бир дўғилда<sup>1</sup> қалбинга  
йўл топмоғим мураккаб,  
ўйим шу-ю, умиддан  
нимқоронғу ёришган  
кўнглим кўнчиксин<sup>2</sup> деб боз  
изн бергум юракка.

---

<sup>1</sup> *Бир дўғилда* — бир пайтда, бир вақтда (шева).

<sup>2</sup> *Кўнчиксин* — кўнсин маъносида (шева).

Дил. Соғинчга сайддир дил.  
Майл билдирсам бас-да,  
вужудимга эргашган  
дил девона-да, дайди ...  
Ҳовлинг адоғидаги  
майсалар ўсган пастак  
томга чиқиб тонггача  
чиқишингни пойлайди.

Ай, ҳовлинг адоғида  
айролиқнинг доғида  
куйган дилим сирлари  
томбошига сочилар.  
Юрагимдан қон сизар —  
субҳи козиб чоғида  
ёшдай потраб гирдимда  
қизғалдоқлар очилар.

Чиқмагайсан... Кетгайман...  
Тун қулайди қора чоҳ —  
кўзларингга, кўзингдай  
ёришажак тонгларда  
шабнам каби тек қотар  
ўйноқ нигоҳинг ногоҳ —  
юрагимнинг рангини  
кўражаксан томларда.

\* \* \*

Қирларга бағримни бериб ўтиндим,  
кўрсатди майсадай нафис изингни.

— Кетма!

Изларингга баргдай тўкилдим:

— Момо қир, бер менга шу бир қизингни!..

Кўзимнинг ёшлари сингди қирларга,

қирлар кўзларимга ёш каби сингди.

Кўнглимнинг ёзилган дастурхонида

бир нидо қадаҳдай жаранглаб синди:

«Жоним, кўзларингда қалқиб турибди

севгинг, севгинг учун қуяжаклигинг,

менинг армонимдай узун ўйларинг

ва мени абадий суяжаклигинг».

Кўнглимда нидолар чилпарчин бўлди,

мен ишқдан маст эдим, мен телба эдим,

сени изларига қайтар деб кутдим,

сен менинг ёнимга келарсан, дедим.

Ахир, ҳозиргина... шундоқ қаршимда

кўзларинг лаънатлар ўқиб фироққа,

аламларни енгиб жилмайган эди...

Қирлар олиб қочди сени йироққа.

\* \* \*

Ёмғир томчилайди —

кўзёшдек —

азада

ёмғирдай ёққан.

\* \* \*

Осмон очиқ. Юлдузлар

жимир-жимир қилади.

Мен нега тургум бунда,  
ёлғиз юрак билади.  
Теварак тунд. Шамол ҳам  
бўзлаб бермоққа шайдир.  
Оргимдаги сойликда  
терақлар йиғлагайдир.  
— Ҳей, оёғи оқсоқ ит,  
жим туришга кўнсанг-чи!  
Сен-да мендан бахтлисан,  
сен ахир... тушунсанг-чи!

Нигоҳим бу ҳовлига  
бунча ипсиз бойланди?  
Мен жимман-у, фарёдим  
бир дарёга айланди.  
Бу ҳовлида бир қиз бор,  
бир қиз бордир оҳимда —  
сочлари тўлқин-тўлқин  
оқаётир оқимда.  
Бўғзимдаги хўрсиниқ  
дарёни тоширгайдир,  
сув дунёни босади —  
дунёни яширгайдир.

Лекин на сув, на тошқин  
ғамларимни йиқмайди...  
Қиз сувда сузар-у, сув  
тўпиғига чиқмайди.

## ҲОЛАТ

Кўнглим,  
Кўнгил  
Ларзага  
Тушар  
Даражада  
Хотиржам.

\* \* \*

Кўзларингни олиб қочдинг —  
бу шамолдан  
умидим барг каби узилаверди,  
умидлар хазондек тўкилаверди:  
«Чирт ...» «чирт ...»  
Япроқсиз оғочга айландим, қара —  
жисмимни нигоҳингнинг қасрига кирит.  
Қара, баҳорим!  
Журъатсизлик илдизлари қўймайди мени,  
чошиб боролмайман бехос сен сари.  
Фақат сенинг тўкилган баргларни  
қайта тақмоқ бўлиб  
ҳавога кўтарган шабада каби  
қарашингни  
ютоқиб кутади юракнинг барглари...  
Қара, баҳорим!

\* \* \*

Ортимда қолади бор овул,  
халлослаб сўрайман тагин-а,



минғирлаб кўяди қоровул:  
«Ў қиз кетибиди бағана!...»

Кеч, қуёш — қонли ёш, олисга  
сингади, сарғаяр сағанақ<sup>2</sup>—  
ғам ёшдай тўкилмас болишга...  
«Ў қиз кетибиди бағана..»

Тераклар қуршайди гирдимни,  
тор йўлак пойимга ағанар,  
ичимга ютаман дардимни.  
«Ў қиз кетибиди бағана ...»

Журъатим қул бўлиб сабрга  
қайтаман... Дунё — тор сағана,  
сигмайман мен бундай қабрга:  
«Ў қиз кетибиди бағана...»  
«Ў қиз кетибиди бағана...»

\* \* \*

Бўйқизгина, кун нурида чувоқлайсан<sup>3</sup>,  
бу хуснингда офтобни ҳам сувоқлайсан.  
Кулгуларинг — чўчиб учган каптарларга  
сочиш учун юракларни увоқлайсан.  
Куртаклардан, боғдан яшил бод келади,  
боғ ортидан, бод қаърида дод келади.

---

<sup>1</sup> Бағана — боя (шева).

<sup>2</sup> Сағанақ — қуёш ботадиган уфқ (шева).

<sup>3</sup> Чувоқламоқ — қуёшда тобланмоқ, исинмоқ (шева).

Товонингни қитиқлайди ғўра майса,  
сочларингга рўмол-пўмол ўрамайсан.  
Чорбоғингнинг дарчасидан ташқарига  
мўралайсан, онангдан ҳам сўрамайсан.  
Ташқарида дупур-дупур от келади,  
ўзингни ол, от ўйнатиб ёт келади.

Овулингнинг оловисан — овунасан,  
қачон бедард шўхликлардан совунасан,  
тоқай тунлар вужудингга соғинчлармас,  
фақатгина чарчоқларни ёвунасан?  
Деразангни чертиб-чертиб бодлар келар,  
улув тортиб бод қаърида додлар келар.  
Тонгда додлар паст келганда наволардан,  
симириб қол таниш ҳиддан, ҳаволардан,  
ўтган-кетган бош суқади уйларингга  
тотиш учун тўйга келган ҳалволардан...  
Ташқарида дупур-дупур отлар келар,  
чиқиб юрма, от ўйнатиб ётлар келар.

\* \* \*

Бўйи  
сановбар, гулгуним,  
кўнглимнинг боғини кезмаган  
шамолдан олади улгуни —  
гўйиё<sup>1</sup> ҳолимни сезмаган  
кўйи  
сайр этар боғини,

---

<sup>1</sup> Гўйиё — гўёки (шева).

бошини мен томон эгмайди.  
Тупроқдай хор бўлгум соғиниб,  
товони бағримга тегмайди...

Бўйи  
атиргул, гулгуним,  
гирдо-гирд таралар, сочилар.  
Касб этар ўзига кулгуни,  
кулади — гуллари очилар.  
Ўйи  
қуюлар, бул қуним  
юрагим — лим тўлган косадир...  
Қачон бул косадан гулгуним  
гуллари чанқоғин босади?

\* \* \*

Қиз...  
Йигит...  
Тун.  
Ой безовта...  
Нурларини чархлайди  
Ой.  
Қиз...  
Йигит...  
Тун...  
Хилватда  
чавақлаб  
ташлар  
Ой  
қизнинг номусин...

\* \* \*

Сайёра эканма исмингиз?  
Айёра тиканма жисмингиз —  
ниш уриб, кўнглимни очиблар,  
кўксима лолалар сочиблар  
ке-етдима?

Дилма бу, дайрома <sup>1</sup>, дувона —  
чин қайғу топгандай қувонар,  
айтинг, ай юлдузлар адаши,  
дил оқиб адашиб-адашиб  
сиза етдима?

Юрагим силқиди — жолалар  
бағрима оқизган лолалар  
туғёнданма ҳалқа-ҳалқадир,  
қизиллик қалқиди, қалқади  
бетима...

Бизи ишқ авради ай, ёра,  
жисмингиз тикандай айёра  
(Ўзи ҳам билмай на бўлгонин)  
лолазор оралаб тўлғониб  
рақс этдима?

Бизи ишқ авради бир лаҳза...

\* \* \*

Ер юксак эди,  
қушча ҳали ёш.  
Осмон қора эди... Жарга ўхшарди.

---

<sup>1</sup> *дайро* — дарё (шева).

Қушча учди —  
қулаб тушди  
осмонга.

Бу қушлар ёш эди,  
Ер думалоқ кўз.  
Осмон мовий эди, рўмолча каби...

Тинмай ёшларини тўкаберди Ер,  
осмонга қуш тўлди —  
жиққа ҳўл бўлди  
мовий рўмолча.

\* \* \*

Титилиб-титилиб кетмайсанми дил,  
эзилиб-эзилиб йиғламайсанми!  
Кўз-у киприкларинг, танинг ҳали гил,  
ҳали тупроғлигин илғамайсанми!..  
Наҳот сен ҳам тошдай қотиб боряпсан,  
бовурингда йўқдир бирор яшноқ гул?  
Ў, юрак кўксимга ботиб боряпсан,  
тупроқдай сочилсанг нақадар маъқул.  
Кўзларингни қазиб булоқ этсайдинг,  
жилла қурса чимдим ўтни асарди.  
Бил, кимки йиғлашни унутган, ай, дил,  
тошларга айланиб кетган каслардир.  
Фақат сен ҳайиқма, гирдингда сангни  
кўрдингми сочилма, йиғлама, йиғил!  
Айт, бу дам эзилиб йиғламайсанми,  
титилиб-титилиб кетмайсанми дил?

## ЙЎЛОВЧИ

Тонг — азонда битта йўловчи  
шахдам юриб борар йўлкадан,  
жунбушга келади йўл новча  
бўйига баробар қўлкадан.  
Кун буткул ёйилган маҳалда  
кўчага чиқади маҳалла,  
калта-култа соялардан қисиниб  
йўлак қўмсар илк овчисини.  
Кўлкалар тобора қисқарар —  
ҳадиксираб, кутиб чарчаган  
йўлак бир уларга, бир кунга қарар  
ва туйқус, апил-тапил  
кучоғин очади барчага...

\* \* \*

Август.  
Тоғларнинг кўксига суянади кўк.  
Хаёлдай сокин  
жилғанинг машқи суёт —  
кўклам каби кўм-кўк  
ва жимжит жимирлаш  
юзиди юзади...  
Жилға (ўзандай ўрамиш ҳасратлар)  
тип-тиниқ ва ҳолсиз осмонни кузатиб,  
ўйлар:  
«Ўйилар осмоннинг туби...  
Ў, баҳор, ишқ каби сачратар —  
танини тошларга уради жилға,  
гулларнинг юзиди жилғанинг тани...

Бутун олам муштоқ — кўк буни илғаб,  
гулдирос ва шаррос қуйлаганида...  
Баҳорги шарқираб ўйнашлар қани!»

Осмон кексанинг ақлидай тиниқ  
ва яна... ва яна... ва яна...  
(Наҳот шул мўйсафид кўкламги оқин?)  
тоғларнинг кўксига ҳолсиз суянар...  
Баҳорни туш кўриб ичи қизиган  
тош каби  
жилға  
жимирлайди хаёлдай сокин.  
Август.

### **ДАРАХТ ВА МЕН**

Сабоҳ, гарчи сумбула  
барглари менгзамас  
баҳорлик бадроқ гула,  
хазонлик бир дард менгамас,  
дарахтгамас, карахт  
шамолга ваҳшат солар.  
Ҳали ёш ва юраги тамиз  
шамол хазон янглиғ ҳолсиз  
соялар, қил этмас дарахт  
ва мен  
ҳали ям-яшил юртдамиз.

Кундай ёришади кўнглим,  
уфқни ҳадаф айлар кўзим камони,  
ер-осмон ёғдуга қоришар,  
ҳали тун нуқсига кирмаган

булутларнинг кунгай томони  
кўнгилдай ёришар...  
Ҳали ям-яшил юртамиз.

\* \* \*

Кузни кузатаман —  
шамоллар оғочлар баргларин юлар  
ва  
юралка туташган йўлакка сочар.  
Сочиқ япроқларнинг томирларида  
бир хотир юз очар,  
ки унда юз хотир қилмасдан кўкламги гуллар  
менинг телба ҳолимдан кулар:  
«Қачон парвойингга оласан...  
ёлғончи умрдан ўзиб кет... ирган...  
Бир фасл ўтди-ю, ошганингга йигирма бирдан,  
ҳалиям боласан...»

Энди мана, сумбулада наргайдай<sup>1</sup> ёзиқ  
юҳо йўлак шохларга тама  
билан боққанча ётар... Мен эса жим,  
йигирма иккига кирган одамдай босиқ,  
бандидан бирма-бир узилган баргларга  
боққанча,  
кузни кузатаман.

Шамоллар оғочлар баргларин юлар.

---

<sup>1</sup> *Наргай* — тақдир, пешона (шева).



\* \* \*

Теграсида кезган ёруғ ва қора  
қайгуларга парвойи фалак,  
яшиндай яшнади гул ва капалак.  
Улар йўлиқмасдан  
бегона фасллар жабрига,  
юртлари — баҳорга шоҳ бўлди,  
баҳорга банди,  
баҳор деб яшнади, баҳор деб ўлди...  
Илдизлар айланди  
гул ва капалакнинг қабрига...

Аё, тийрамоҳим, хазонрез гулим!  
Девона дилим!  
Нечун етиб келдик бизлар кузакка?  
Кўнгиллар кўниккан кўкаламларда —  
ҳали олис юртда ғам-аламлардан,  
имдод истаб илқинг менга узатган  
соҳир маҳаллар,  
майли, ҳайрон қолсин эди бутун маҳалла,  
япроғинг юлқимай кузак шамоли —  
қавмнинг гапи...  
Мен сени,  
кўкламги бокира наҳорларингда  
олиб кетай эди... Эйй, баҳорларингда...  
Ўзга дунёларга капалак каби!  
Хазонрез гулим, ай, девона дилим...

\* \* \*

Неча он онгимни ёритди шуур  
Тутдай тўкилгудай титраб зулматим

бир киприк қоққунча ёниб битди нур.  
Тушимми, ўнгимми билмадим.  
Чақмоқ каби шитоб экан-ку, мана,  
«ярқ» этган тасаввур — бахт деган туйғу...  
Кўчада тентираб кезмоқда яна  
менинг суратимга ўхшаган қайғу.

## **КУЗГИ ЯПРОҚЛАР**

*(туркумдан)*

### **1**

Умидларим япроқдай  
сарғаяди йўлакда,  
куз тунидай узайиб  
борар экан фироқлар,  
шамол салтанатида  
айрилиқнинг куйига  
ўйин тушар япроқлар.

### **2**

Тун каби атрофни қоплайди тутун,  
тутундек фалакка ўрлайди фарёд,  
соғинчнинг барг каби узилар жони.

### **3**

Қаранг, манов япроққа,  
мўйсафиддек ёнбошлар  
иссиқ тўшак —  
тупроққа.

4

Йўлақда ҳижжалаб ўқир шабада  
япроқларнинг  
узуқ-юлуқ  
хатини.

5

Япроқлар —илдизнинг харитаси,  
илдизнинг ўзига айлана бошлар.

6

Дарбадар япроқлар  
кўкламни излаб  
сузиб юрар  
кузги кўлмақда.

7

Барглар тўкилмоқда.  
Кўнгилдан  
дардлар тўкилмоқда.  
Кўнгил дунёси  
бўм-бўш.  
Тўкилмоқда  
ғам ҳамда севинч.  
Тўкилмоқда шохлардан умид  
ва яшашга бўлган бир илинж.

8

Бошида кўтариб турган эди у.  
Аллалаб бағрида парвариш этди.

Япроқлар жонини бахшида айлар —  
ташлайди ўзини дарахт пойига.

## 9

Қуёшга тик қараш мумкин бўлган пайт  
дарахтларнинг  
хазонрезги тушар ёдига.

## 10

Катта йўл ёқасида  
тўпланишиб дардин  
намойиш этган  
гавжум япроқлар  
шаҳар чеккасига  
сургун қилинар.  
Хазон ташийдиган  
эски автода  
бир-бирин елкага олиб афтода  
хазин қўшиқ куйлаб  
борар хазонлар.

## 11

Бир уюм япроқлар. Бир қатра чақмоқ.  
Ёмғирдан кейинги чароғон кунда  
оловдай товлана бошларди барглар.  
Энди олов бўлиб товлана бошлар.

## 12

Боғлар юзи заъфарон  
бир тусга кирганида

одамлар эшитибди  
япроқлар қўшиғини.  
«Дунё — бевафо» деб  
айтибди улар.

### 13

Япроқларин юлқиб отди-ку,  
тўкиб ташлади-ку баргларин.  
Қиличдай яланғочланган шохлар  
кеса бошлар шамолнинг бағрин.

### 14

Баҳорги капалак — кузги япроқлар  
оҳиста-оҳиста  
учиб  
қўнарлар.

### 15

Бир ўйноқи шамол силкийди боғни —  
мукамал турмакнинг тарhini бузар...  
Ҳавони тўлдиран сап-сарик барглар —  
олтин сочларини ёйворар кузак.

### 16

Юраклари пўкиллаган  
кузги боғда  
шамол эсар.

Дарахтларнинг япроқлари тўкилади.  
Ҳарсанглар гунг,  
кўзларида на севинч бор,  
на ҳасрат, мунг —  
фақат эсноқ тасаввури  
ўйларига уринади —  
дарахтларнинг фарёдлари  
бахтга ўхшаб кўринади.

Шамол эса  
фақат эсар.

## 17

Гарчи ўлдим,  
кўнглимни  
бўрон билан ўрадим —  
япроқ каби йироққа  
учиб кетди юрагим.

Гарчи ўлдим,  
шитирлаб  
синганида чириклар,  
бир бахт кўрдим жонимда —  
кўролмаган тириклар.

Гарчи ўлдим,  
тупроққа  
қоришмоққа шайландим —  
мен ям-яшил ўтларнинг  
ўтмишига айландим.

## ЧАРОҒОН ТУН

Тонг  
Яқин.  
Юлдузларнинг  
Боши  
Осмонда.

\* \* \*

Асов отда ўтиб борар  
кузнинг бир парча кунни  
ҳилпираган этаклари  
бирров тегар юзимга,  
қуруқшаган шохга мезон  
илинади юкуниб,  
хазонлар жон қадар иссиқ  
кўринади кўзимга.

Бу тўрт кунлик дунёсида  
сенсиз бир он яшашдан  
тополмасдан ҳеч бир маъни  
кўнглим ер ич-этини.  
Бешафқат Вақт беозордай  
кўринса-да ташидан,  
очиқ тақвимнинг бетини  
варақлайди бетиним.

Интиқ юрак ҳатто бир сўз  
айтишга ҳайиқади,

айрилиқнинг денгизида  
суза олмасанг ёмон.  
Шамол сувни тўлқинлатар  
ва ҳайдади қайгадир,  
мавжлантириб дилни соғинч  
бошлаб кетар сен томон.

\* \* \*

«Келмасмикан?» —  
ҳавода қотар хавотир.  
Димиқар ёз чилласи.  
Сир мусаффо нафас елади ногоҳ —  
Сенинг шамойилингда шамол  
ёриб кирар ҳавони.

\* \* \*

Игнадай ялтилар дарахт шохлари,  
шамолда ип каби чувалашар нур,  
кўл юзида гўё улкан кўзойнак,  
муз остида сувдек тиниқдир шуур.  
Тиниб-тинчимайди Табиат момо  
сандалга оқ кўрпа ташлаган кўйи  
бўй етган шўх-шаддод қизига атаб  
сеп тикиб чиқади бутун қиш бўйи.  
Тўқсон кун кўз очиб-юмгунча ўтар,  
ташвиш аригандек эриб битар қор.  
Бир тонг зеб бағишлаб сепга, қирларга  
югуриб чиқади эрка қиз — Баҳор.



\* \* \*

Вақт ёмғири  
ёғилди бошга —  
майсалар унмади,  
ювилди фақат  
сочларимнинг қора сиёҳи...  
Бу оппоқ қоғозга бир-бир  
айрилиқларни бита бошлади тақдир.

\* \* \*

Лаҳзалар асрдай қолдиргай асар —  
васлингни юз йиллаб кутганим ҳаққи,  
кўрганда ҳам сенга бир сўз айтолмай  
ҳатто кўз ташлолмай ўтганим ҳаққи  
мен сенга мактублар ёза бошладим —  
ниҳоят кўнглимда соғиниб тўзган  
фикр сўз ҳажмида шаклга кирар,  
соғинч сўз шаклида кўринар кўзга.

Истило этилди истиҳола ҳам,  
журъат остонада устин киймоқда.  
Ҳисларнинг жиловин бўш қўйиб, мана,  
мен ўзни тийяпман ўзни тиймоқдан.

\* \* \*

Бир сесканиб туйқусдан  
турар тун уйқусидан.  
(Зада юрак — якка барг  
зорқиш туйғусидан).

Шамол эсар далада,  
том устида елади —  
кўнглимдаги қайғудан  
хуштак ясаб чалади.  
Мунча чийиллар сози,  
боғда қилар навозиш,  
тарона айтмоқ бўлар  
хазин келар овози.  
Тирқишдан қўлин чўзар,  
рақсга чорлайди шамни,  
кўнглимни олмоқ бўлиб  
тақиллатар дарчамни...

Ул севгилим тушимга  
кирмади етти ухлаб,  
ай, шамол, қадрдоним,  
келдингми мени йўқлаб.

\* \* \*

Ташқарида оппоқ қор,  
қиш кечаси узундир,  
соғинчли суҳбатимиз  
кечадан ҳам узундир.  
Печда гуриллар олов,  
соғинч ёнар юзингда —  
қизиб борар томирим,  
қароғингга чўғ инган...

Ҳеч ким ҳалал бермагай,  
туман бизга саркарда —

деразага ташидан  
тортади қалин парда.

\* \* \*

Сиз —  
баҳор қўксида очилган гулсиз.  
Ўртада ёз бор.

Бир гулнинг юзини  
силамай, суймай  
тўлиқиб юрган  
кузги ёмғир каби руҳсизман,  
мен, баҳор қўксида очилган гулсиз.  
Ўртада қиш бор.

\* \* \*

Сени эслаганда...

Бир келмайсанми —  
қўкламги тўлиққан булутлар мисол  
ювиб юракдаги соғинч ва зангни  
оламни тўлдириб ёғмасми висол!  
Қўклам чечаклари таратарми бўй,  
бир ёруғ кунларга бўлгайми изн?  
Сен-да бу тўлиқиш — ғам-аламни қўй,  
не учун ахир бу маҳзуна исм?  
Қақраган тупроққа нам ранг берар сув,  
чанқаган дудоққа бўсадир даво.  
Келсанг... гирдо-гирдга ёғармиди нур,  
зора юмшармиди қаҳратон ҳаво...

Ҳижрон чўзилганда узун қиш мисол,  
ногоҳ мен томонга бурдингми изни —  
оламни тўлдириб ёғарми висол,  
баҳор ёмғирлари,  
бу келган сизми?

\* \* \*

Май ойи. Кенг майдон. Ва икки жом май.  
Майин шаббодада тебранган майса  
узоқ сузиб кетар жойидан жилмай,  
юзидида шабнамлар қулар жилмайса.

Майин шаббодада тебранган майса.  
Тебранар майсадай беғубор майл:  
«Сен менинг ёнимдан мангу кетмайсан,  
мангу шул майсага ёйилган сайил!»  
Узоқ сузиб кетар жойидан жилмай  
кўзларинг — маёқдай порлаб, жилмайса  
тегрангга тароват таратар билмай,  
табиат сендан ранг олур, билмайсан.

Юзидида шабнамлар қулар жилмайса,  
майда қадам ташлаб этгандай ройиш,  
намоийш айлагай майдонда майса  
бу фоний дунёнинг оний чиройин...

Майли, йўлимизда пайт пойлар пайсал,  
аммо хотирада қолгайдир ўчмай  
майин шаббодада тебранган майса...  
Май ойи. Кенг майдон. Ва икки жом май.

## НОГАҲОН...

Қоронғу йўлакда  
ғира-шира кўзгуда  
мен  
ўзимни учратиб қолдим.

## МАНЗАРА

Муз чангалин ботирар  
сувдан таратиб ҳовур,  
қаҳратон дарахтларни  
чирмаб олган чирмовуқ...  
Оппоқ қор, қора совуқ.  
Поёнсиз саҳн узра  
хуснинг каби бегидир  
товланган қор гулларин  
бормикан тафти, ҳиди.  
Шаффоф гулга кўмилган  
бу рангин томошада  
узоқ дош бера олмай  
кўзларим қамашади...  
Қуёш кумуш зар узра  
сочса ҳамки тиллалар  
юрагимни аёзлар  
чимиллатар чиллада.

Муз чангалин ботириб  
сувдан таратган ҳовур  
қаҳратон юрагимни  
чирмаб олган чирмовуқ...  
Оппоқ қор, қора совуқ.

\* \* \*

Сени бир бор кўрдим-у,  
мен айрилдим ҳушдан, гул,  
осмонлардан юракни  
поклаш учун тушган гул.  
Эй, эгнида либоси  
юракдан ранг олган гул,  
гулзор эмас мен билан  
сахроларда қолган гул,  
сени севиб қалбимдан  
ардоқлашни қўймадим,  
ҳар дам ёнимдасан, лек  
висолингга тўймадим.

Эй, юзлари фаришта,  
эй, маъсуму бийрон гул,  
сен кўкда ой, мен ерда  
гунгу, лолу ҳайрон, гул.  
Эй, қалбимга бахт берган,  
ҳам айирган ҳушдан, гул,  
осмонлардан юракни  
поклаш учун тушган гул,  
сени ўйлаб дилимни  
бир савол эзар қарахт,  
мен сен билан бахтлиман —  
сен топдингми мёндан бахт?

\* \* \*

Қишлоқ қирларини қоплади туман,  
олис кенгликлари хирадир тушча.  
Сеҳрлаб қўйгандек худди ёсуман  
туманда тентираб учар бир қушча.

Бошимни чулғайди тумандек хаёл,  
бир фикр учади қуш каби беҳол.

\* \* \*

«Оламнинг шохлари гулга чўмибди» —  
ўйлаб ўрлаб кетди осмонга терак —  
қўклардан излади шохларига гул.

## **ЁМФИР**

Танасига сиғмай кетди дард.  
Осмон бўм-бўш...  
Гуллар нигоҳидан тешилди бағри.

## **ЁМФИРДАН СЎНГ**

Гуллар силкинади, бевафо гуллар.  
Юзида  
    ёмфирга  
        осилиб  
            тушган  
осмон парчалари жовдираб боқар...

## АТИРГУЛ

Атринг бузди-ю гунча қулфин, таралди майин,  
ҳидлар салтанатида очилди буюк тилсим.  
Кел, бир умр гул кўрмаган ташна каби ҳидлайин,  
ҳидларингдан юрагим гунча каби ёрилсин.  
Атиргулим, бошинам айланади атрингга,  
дилгинам, ёввошгинам, бойланади атрингга.

Гулим, нима ул тутганинг, кафтингдаги нимадир,  
қатма-қат бахтми ёки қатма-қат армонми ул?  
Ё кунларми, ул кутганинг бу кунларда келмади,  
ё гулларнинг қатма-қат атрими ул атиргул?  
Атиргулим, бошгинам айланади атрингга,  
дилгинам, ёввошгинам, бойланади атрингга.

Нигоҳимдан яширса суҳбатингни фасллар,  
илмилиқ юрагимда қишга довур асради  
атрингни кўшиқ қилиб, куйлаб-куйлаб, ҳарсиллаб,  
оппоқ рангга кўмилди ҳайратимнинг ҳасрати...  
Атиргулим, бошгинам айланади атрингга,  
дилгинам, ёввошгинам, бойланади атрингга.

\* \* \*

Дунёнинг ўзидай улкан  
дунём,  
мен сени унутмоқ истадим —  
беаёв, бирма-бир барг каби уздим  
кўксимдаги яшноқ ва қадим  
хотираларни.



Еру кўк хазонга қоришди...  
— Менга чақмоғингни бериб тур, само...  
Оҳ, мана кўкайим ёришди...

Дунёнинг ўзидай улкан,  
дунёнинг ўзидай бесабр  
кўксимда ёнмоқда гулхан...

Мен шодман, бахтим ҳам бутун.  
Фақат озроқ... ёшланди кўзим.  
Ахир  
боғни босмоқда тутун.

Қара!  
Қора тутундай тарқар кўнглимдан гидир.  
Бахтлиман. Фақат озроқ...  
кўнглимни безовта қилмоқда  
куюк хазонлар ҳиди —  
дунёнинг ўзидай улкан...

## МУНДАРИЖА

Ҳузурингга шамолдай...	3
Оқўғол тоғларида .....	4
Ифорлар улашиб...	4
Жизиллаган азобда...	5
Энди эса...	5
Бир оҳангда.....	7
Тошоҳур шамоли.....	9
Капалак.....	10
Семизқирнинг этагида.....	11
Саҳар.....	12
...га деганим.....	12
Хайрлашмоқ керак...	13
Кетасан, ўйларим тўзғитиб...	14
Сочларингни йиғайин...	14
Куз эди.....	15
Маҳтал бўлган нигоҳлардай...	16
Бутун умрим...	17
Улкан тошдай қотди-ку одам...	17
Келасан...	18
Тоғлар жим.....	18
Бир бола кўқларга тикилар...	18
Бир умрлик ҳамроҳим...	19
Чим-чим чималай...	19
Кимлар менинг...	20
Тор қафас ичра зор...	21
Бевафойим...	21
Аза.....	22
30 январь шеъри.....	22
Тонги воқеа.....	22

Келмадингиз...	23
Оқшом...	23
Кўнглимга...	24
Баҳорда...	24
Ортимда чироқлар...	24
Дунё сигар...	25
«Беш сўз» туркумидан...	25
Фожа...	33
Куллик...	34
Бир тонг отаётир...	34
Атрофни қуршайди...	34
Севманг, дединг...	36
Совуқ нигоҳингда қишладим...	36
Кўзларимга уриди...	37
Ялло тунда...	37
Кўзларимдан потрар ёшлар...	39
Билмадим...	40
Севгилим!...	41
Янги ой чиққан тунда...	41
Суҳбат...	42
Қоним жўш уради...	43
Қиқир-қиқир кулар болалар...	43
Келдинг...	44
Сен қоласан...	44
Бир кеч...	45
Чилла чалар чанқовуз...	46
Тоғларга қор тушди...	47
Вужудим Саросима қўлига тушди...	47
Йиғладинг...	48
Мотамсароми бу шам?...	48
Туннинг руҳи...	49
Бир ширин орзулар...	50
Қишлоқ узра оқшом...	50
Донсиз кетаётган чумоли...	51
Сувнинг ариқда қадри йўқ...	51

Ватан тушунчаси.....	51
Тортқилаб қийнайди... ..	51
Уфқнинг юзида... ..	52
Қиш... ..	52
Баҳор.....	53
Ишқсиз одамлардан... ..	53
Теракзорда.....	54
Ихтиро.....	55
Онамнинг алласи.....	55
Унутиш.....	56
Баҳор.....	57
Мардлик.....	57
Баҳорнинг охирлари.....	58
Ўзини бахтли сезарди... ..	58
Кўзларинг... ..	59
Турналар.....	59
Осмон бўлсанг... ..	60
Куламан... ..	60
Ариқдаги сувнинг... ..	60
Юраги қисилиб кетди унинг... ..	61
Дала ўртасида... ..	61
Қонингни... ..	62
Нега жимиб қолдинг... ..	62
Кутдиради, эсдан оғдирар... ..	62
Баҳор, терак баргларин.....	63
Тонг гуллари.....	63
Еллар — ғамнинг чопарлари.....	64
Яхшилик яхлатар юракни.....	65
Қирда.....	66
Севги.....	66
Кўклам оёқлади... ..	67
Бир тўй бўлди... ..	69
Оҳини ичига ютади хона... ..	69
Ў, бунча ҳансираб кулдим... ..	70

Армон.....	71
Бир кун соҳир саҳарда... ..	71
Кўзларимнинг ёмғирларини... ..	72
Кўклам.....	73
Юрагимда бир ҳаво кезар... ..	73
Қалбингда қувончлар қалқади... ..	74
Учрашув.....	75
Тупроқ каби кўпчиди ҳислар... ..	75
Субҳ... ..	75
Жавзо туни қошингинг... ..	76
Қирларга бағримни бериб ўтиндим... ..	77
Ёмғир томчилайди... ..	78
Осмон очиқ... ..	78
Ҳолат.....	80
Кўзларингни олиб қочдинг... ..	80
Ортимда қолади... ..	80
Бўйқизгина... ..	81
Бўйи сановбар, гулгуним... ..	82
Қиз... Йигит... Тун... ..	83
Сайёра эканма исмингиз?... ..	84
Ер юксак эди... ..	84
Титилиб-титилиб кетмайсанми дил... ..	85
Йўловчи.....	86
Август... ..	86
Дарахт ва мен.....	87
Кузни кузатаман... ..	88
Теграсида кезган ёруғ ва қора... ..	89
Неча он онгимни ёритди шуур... ..	89
Кузги япроқлар.....	90
Чароғон тун.....	95
Келмасмикан?... ..	96
Игнадай ятиллар... ..	96
Вақт ёмғири... ..	97
Лаҳзалар... ..	97

Бир сесканиб туйқусдан...	97
Ташқарида оппоқ қор...	98
Сиз — баҳор кўкисида очилган гулсиз...	99
Сени эслаганда...	99
Май ойи...	100
Ногаҳон...	101
Манзара.....	101
Сени бир бор кўрдим-у...	102
Қишлоқ қирларини қоплади туман...	103
Олманинг шохлари гулга чўмбди...	103
Ёмғир .....	103
Ёмғирдан сўнг.....	103
Атиргул...	104
Дунёнинг ўзидай...	104

**Икром Искандар**

**ЯШИЛ ХИРГОЙИ**

*Шеърлар*

Муҳаррир *А. Зиядов*

Бадий муҳаррир *Р. Зуфаров*

Тех. муҳаррир *У. Ким*

Мусаҳҳиҳ *Ш. Орипова*

Компьютерда саҳифаловчи *Ф. Чаньшева*

Босишга рухсат этилди 05.01.2010. Қоғоз бичими 70×90<sup>1</sup>/<sub>32</sub>.

«Таймс» гарнитурда офсет усулида босилди.

Шартли б.т. 3,8. Нашр т. 3,65. 2000 нусхада чоп этилди.

Баҳоси шартнома асосида. Буюртма № 09-302.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг

«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи.

100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

84 (5Ў)6  
И 79

**Искандар, Икром.**

Яшил хиргойи: (шеърлар) / И.Искандар. — Т.:  
«O‘zbekiston», 2010. — 112 б.

**ББК 84 (5Ў)6**